

Музейний фонд архіву зарубіжної україніки

За шість років існування Центрального державного архіву зарубіжної україніки (ЦДАЗУ) він поповнився не тільки документами, книгами та періодичними виданнями, але й музейними предметами. Детальніше розповідає старший науковий співробітник архіву Тетяна Ніколаєва.

Починаючи з 2007 року до архіву були передані різноманітні за своїм походженням предмети, які висвітлюють різні аспекти життя та діяльності закордонного українства. На сьогоднішній день музейний фонд ЦДАЗУ нараховує близько двохсот предметів: печатки і штампи міжвоєнного періоду, друкарські кліше, колекція відзнак, медалей та інших нагород 20–50-х рр. XX ст., особисті речі церковних діячів української еміграції.

Колекція печаток і штамів надійшла на постійне зберігання до ЦДАЗУ в квітні 2008 р. із Словаччини за сприяння Генерального консульства України в м. Пряшеві. Колекція складається з п'ятнадцяти печаток, одинадцяти штамів та датера деяких культурно-освітніх, наукових, політичних, громадських та військових українських організацій, що діяли у Чехословаччині в міжвоєнний період. Таких, наприклад, як Центральна Допомога Українському Студентству «ЦЕДУС», Організаційна Комісія 2-го Українського Наукового З'їзду у Празі, Українська драматична студія в Празі, Гурток приятелів Пласту при Союзі Українських Пластунів-емігрантів у Празі, Міська католицька початкова школа, Південнослов'янсько-український студентський клуб у Празі, Культурно-просвітницький гурток, Жіноча секція Просвіти в Берегові, Українська громада студентів з Волині, Холмщини,

Полісся й Підляшшя у Празі, Український Академічний Комітет у Празі, Ліга Націй Східної Європи, Український комітет пропаганди в ЧСР. Серед військових – Комісія для перевірки ступенів Українського військового табору в Йозефові та Комісія для перевірки ступенів в українських таборах. Мова легенд переважно українська та чеська, також зустрічаються німецька, французька, угорська і російська.

Друкарські кліше надійшли до архіву разом з печатками і штампами в 2008 році. Це – кліше до книги С. Наріжного «Українська еміграція: культурна праця української еміграції між двома світовими війнами». На них зображені князі, гетьмани, громадсько-політичні, військові та культурні діячі. Серед них – Володимир Великий і Володимир Мономах, гетьмани – Іван Брюховецький, Павло Полуботок, Кирило

Розумовський. Є кліше із груповими зображеннями професорів та учнів таборових шкіл у Чехії, Польщі тощо. Окрасою колекції є друкарське кліше сторінки з Бучацького Євангелія (XII–XIII ст.). Також у фонді зберігаються кліше церкви полонених українців з табору в Зальцведелі (Німеччина), дерев'яної церкви у містечку Березні та будівлі Музею визвольної боротьби України в Празі.

Документи, які присвячені життю та діяльності історичних осіб формуються у так звані **фонди особового походження**. Окрім документів особистого характеру (листування, щоденників тощо), до архіву потрапляють речі діячів української діаспори. Приміром, у 2009 р. Валентином Кохно, головою Українського Православного Братства імені митрополита В. Липківського в США, були передані орар, портмоне і окуляри

в футлярі, що належали церковному та громадському діячу Василю Васильовичу Потієнку (бл. 1898–1945 рр.). Особисті речі протодиякона Василя Потієнка датовані 1920–1940 рр. і є важливою складовою музейного фонду ЦДАЗУ. Відомо, що до останніх днів свого життя В. Потієнко вів щоденник. Останній запис у ньому зробив його син Юрій: «10.4.45. Виїхали шукати кращого життя, тікаючи від небезпеки, яка була над Берліном. З великими труднощами і перешкодами добралися 12.4 до станції Crossen в Тюрингії. По дорозі з Crosseniy в Eisenberg в селі Kursdorf 12.4.45 о 12 годині дня при нальоті англійських винищувачів загинув мій ніколи не забутий і відомий всьому свідомому українському громадянству почесний протодиякон Василь Потієнко». Осколки снаряду пройшли саме через портмоне, завдавши смертельних ран протодиякону.

Група музейних предметів, що складається з **відзнак та медалей** 1920–1950-х рр., була передана до архіву у 2010 р. разом з документами українського громадського діяча на еміграції Олександра Васильовича Сухенка (1918–2000). До колекції увійшли відзнаки до першої річниці вбивства С. Петлюри 1927 р. та варшавського Союзу Українських Комбатантів (фрачний варіант), Воєнний Хрест Української Народної Республіки – 40-річчя Відродження Українських Збройних Сил 1953 р., Орден (Хрест) Симона Петлюри 1936 р., Український Комбатантський Хрест 1940 р. тощо.

Покищо музейна колекція ЦДАЗУ невелика за обсягом, але містить рідкісні пам'ятки, які доповнюють наші знання про діяльність українців у еміграції.

МП

Фото: Тетяна Ніколаєва

